Б Ъ Л Г А Р С К А А К А Д Е М И Я Н А Н А У К И Т Е

ИНСТИТУТ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО И ЧОВЕКА

Отчетен доклад

за научноизследователската, учебната и финансова дейност за 2011 г.

гр. София 1113, ул. ,,Акад. Георги Бончев", бл.6, ет.5/6, тел./факс (02)8703217

1. Проблематика на звеното

1.1. Преглед на изпълнението на целите (стратегическа и оперативни) и оценка на постигнатите резултати в съответствие с мисията и приоритетите на звеното, утвърдени от ОС на БАН при структурните промени през 2010 г.

В Института за изследване на населението и човека паралелно се развиват две обширни научно-изследователски области – психология и демография. От своя страна двете области обхващат по няколко научни клона, в които се реализират същинските научни изследвания. През отчетния период, 2011 година, закономерностите и факторите на развитие на населението и на човека са изучавани не самоцелно, а с оглед "подпомагане на институциите в осъществяване на стратегии и политики за демографско и личностно развитие в условията на европейска интеграция", както е записано в мисията на звеното.

Провеждането на политиката на Института се извърши в контекста на обединението на две звена под формата на два департамента и при силно редуциран бюджет, какъвто е и бюджетът на БАН за миналата 2011 година. Тези обстоятелства са значими за степента и характера на постигнатите резултати от видовете дейности на Института, но въпреки това при преглед на отчетените проекти върху изследвания, финансирани от бюджета, изследвания, финансирани от различни външни източници, в т.ч. ЕК, по ОП, от ФНИ и др., а също и от отчетите за работата с докторанти към звеното, се очертават твърде високи постижения и резултати с практически ефект и от значение за институциите у нас.

Съответно на основните приоритети /1-ви и 2-ри/ на звеното по линия на демографски изследвания са реализирани изследване на демографските процеси, структурните промени в населението и промените в демографското поведение в съвременното общество: промени в раждаемостта (доц. Е. Димитрова); особености на семейството (проф. М. Сугарева); стареене на населението (доц. Г. Михова); социално включване на старите хора в България (ас. С. Черкезова); демографския потенциал на малките села (гл. ас. Н. Цеков);

историческото развитие на населението по българските земи през Възраждането (проф. Щ. Щерионов); миграционна политика на Османската империя (гл. ас. В. Мучинов). Изследват се аспекти на социалната политика и пронатализма след 1990 г. (доц. Т. Коцева). Систематично е насочен изследователски интерес и към въпросите на ромската култура и предразсъдъците към ромите (доц. И. Томова), разработвани като части към международен проект.

По отношение на 3-ти и 4-ти от приоритетите се развива широка психологическа проблематика в следните насоки: психологичните измерения на консерватизма и либерализма (доц.А.Христова), върхови постижения и пълноценно функциониране на човека (гл.асистенти Георгиева и Бавро), виртуалната идентичност (доц. Бакрачева), кариерното развитие на докторантите (гл.асист.Недева), влияние на груповата динамика върху себерефлексията (гл.асист. Матеева), финансиран чрез ФНИ проект с ръководител проф. Димитров, Мозъчно-корово управление на спокойния стоеж при сетивен конфликт. В проекти, оформящи изследователски резултати, значими за личностното развитие на човека, са изследвани психологичните детерминанти на учене през целия живот (доц. Е.Пенчева), проучвани са стандарти за ранно детско развитие в рамките на мащабен проект, финансиран от УНИЦЕФ (гл.асист. Трифонова), изследвани са четивните способности на деца от начална училищна възраст (гл.асист.Лалова), психосоциалната зрялост в юношеска възраст (гл.асист.Папазова), Друг кръг от приоритетно разработвани тематики, актуални за развитие на европейската интеграция в България са стартиралият и финансиран през 2011 г. от ФНИ т.нар. младежки проект върху етническата толерантност в бизнес среда, (с ръководител на екипа млади учени, гл.асист.Таир), крос-културно изследване на идентичност, акултурация и психологическо благополучие при малцинствени групи,финансиран от Университет в Тилбург(гл.асист.Таир), продължавашият интегриран и финансиран по 6РП на ЕК проект Евросфера за разнообразието и европейската публична сфера (ръководител от българска страна, доц. Зографова), широкоаспектният проект за информираността и междукултурни различия на нагласите спрямо обществени проблеми, разработван съвместно със Център за славянски и източно-европейски изследвания, Университет в щата Охайо, САЩ с ръководител от българска страна доц. Божинова. Проблематиката около психичното

благополучие също продължава да бъде във фокуса на изследователското внимание и да се развива чрез проекти за баланса между работа и семейство (гл.асист.Андреев), връзката между психично благополучие и родителски поведения (доц.Рашева), щастието, удовлетвореността и психичното благополучие (доц. Бакрачева), връзката между ценностите и благополучието /разработван съвместно и финансиран от Университет в Хелзинки (гл.асист.Таир) и личностните детерминанти на благополучието, също реализирана от Таир. Като обобщение и реинтерпретация на многогодишни систематични изследвания е работата на учени в областта на ценностите на българина (доц.Байчинска) и ценностите във връзка с работна среда и професионален стрес (доц. Василева).

1.2. **Визия за развитие на звеното и приоритети за периода 2013-2015 г.**

На основата на постигнатите много добри резултати в изследователската дейност и на двата департамента поставяните приоритети за следващите три години са в зависимост както от вече натрупания научен потенциал, така и от планиране на кадрово израстване в отделните категории длъжност и особено за хабилитиране на повече учени, а също и за разкриване на нови конкурсни позиции за млади учени и разширяване на щатния персонал. Разширяване на кадровия състав във всеки един от департаментите би спомогнало за научноизследователската дейност.

За Департамент „Демография", към основните приоритети ще бъдат включени още два дългосрочни приоритета, приети в съответствие с препоръките на международните експерти:

- Разработване на методологични проблеми на възпроизводството на населението и неговата икономическа, социална и културна обусловеност, и на методи и модели за демографски анализи и прогнози;
- Изследвания на развитието на смъртността и миграционните движения (вътрешни и външни).

За Департамент "Психология" по-доброто осигуряване във финансов и кадрови аспект ще даде база и за по-нататъшно развитие на академичното психологично

познание, за което в Института съществуват солидни традиции. Като много значим приоритет е и развитието на кроскултурни, сравнителни изследвания, постиженията в чиято област доказват, че са верен път към разширяване на връзките с международни организации и институции чрез съвместни проекти. Последното ще позволи осъществяване на една от важните препоръки на европейските експерти – да се развива научната дейност по линия на наднационални изследвания. Като тематични приоритети пред научно-изследователската дейност на този Департамент се очертават:

- Изследвания на агресивността и разработване на методи за диагностика и за редуцирането й.
- Изследвания на ценностите в национален и крос-културен план
- Изследвания на социалните неравенства в контекста на интегративните европейски процеси.

1.3. Връзка с политиките и програмите от приетите от ОС на БАН на 23.03.2009 г. „Стратегически направления и приоритети на БАН през периода 2009-2013 г.”

В научноизследователската дейност на ИИНЧ пряко са отразени и следвани по смисъл както съдържанието на стратегическата цел, така и произтичащите от нея политики на БАН. Интересът към реалните проблеми на обществото и динамичните промени, изискващи съответно развитие на нацията и на личността, при това в координация със съвременната ситуация на интензивно протичащи интегративни процеси в ЕС мотивират учените от ИИНЧ да влагат своите усилия в проекти, отразяващи следните политики и програми на БАН:

Програма 1.4. (Човешки и научен потенциал за икономика и общество, базирани на знания). - съответстват основни демографски проблеми на страната – раждаемост, семейство и стареене и последиците от него, на които са посветени 7 проекта през 2011 г. както и изследването на демографския потенциал на малките села.

Програма 1.1. (Икономическо развитие, социални отношения и структури в България) и Програма 2.3. (Качество на живота и интердисциплинарни

изследвания на човека)са отразени в 5 проекта, свързани с изследване на ромската култура и предразсъдъците към ромите, и в един, насочен към аспектите на социалната политика, Програма 3.2. (Историята на българските земи, България и българите) намира реализация в 2 проекта.

Психологическата проблематика също е релевантна на политиките и програмите на Академията:

Програма 1.1. (Икономическо развитие, социални отношения и структури в България) – съответни са постиженията в рамките на интегрирания проект Евросфера относно развитието на европейска публична сфера, на гражднаско общество и толерантност в социалните отношения;

Програма 1.4. (Човешки и научен потенциал за икономика и общество, базирани на знания) – съответни са проектите върху учене през целия живот, за кариерното развитие, изследването за върховите постижения, международното изследване на информираността и нагласите към обществени проблеми.

Програма 2.3. (Качество на живота и интердисциплинарни изследвания на човека) е отразена в 7 на брой проекта – 5 проекта са посветени на проблеми на психичното благополучие, а на интердисциплинарните изследвания на човека чрез реализиране на междинни научни изследвания в областта на невро и психофизиологията

Програма 2.4 (Развитие на информационното общество) – съответни са изследванията върху виртуалната идентичност

Политика 3 Национална идентичност и културното разнообразие в Европа и света е отразена в проекта Разнообразие и Европейската публична сфера /6РП на ЕК/, а също и в международните проекти, посветени на идентичността, междуетничеката толерантност, акултурацията и т.н.

Програма 3.3 Ценностната система на българското общество директно е реализирана в систематичните дългогодишни изследвания на ценностите на българина, а също и в изследванията върху взаимовръзката между ценности и професионален стрес; изследването на политическите ориентации в българското общество също съответства на тази проблематика.

Следователно, всички над 30 разработвани проекта общо в двата департамента отговарят на издигнатите стратегически приоритети, на политиките на БАН.

1.4. **Извършвани дейности във връзка с точка 1.3**

През 2011 са проведени значими международни и национални форуми и конференции. В сферата на психологията на проведената Международна юбилейна конференция във Варна “Приложна психология и социална практика”, участваха учени от звеното и бе частично осигурено финансово участието на 6 учени, от които един докторант и трима млади учени. Масово участваха младите учени и в организираната от департамент „Психология” Национална младежка школа.”Социалните науки и социалната практика”.. Разпространени са онлайн пространните и дълбинни качествени анализи на медийното съдържание от 80 медии в ЕС и Турция /Зографова, Бакалова/, направени от българския екип към проект Евросфера, а също и доклад относно разширяване на културните репрезентации между гражданите на ЕС /доц Зографова/. За развитието на психологичекото познание и методология по линия на приоритетите и политиките и в следващите години, посочени по-горе бяха подготвени 4 проекта за участие по различни национални и международни фондове и програми – един проект на тема “ **ТРАНСНАЦИОНАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО ЗА РАЗВИТИЕ НА УСЛУГА ЗА МАЛКИТЕ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ „ПСИХОЛОГИЧЕСКА ИНТЕРВЕНЦИЯ И ПРЕВЕНЦИЯ НА КОНФЛИКТА ПРИ СЪЧЕТАВАНЕТО НА СЕМЕЙНИЯ И ПРОФЕСИОНАЛНИЯ ЖИВОТ”**, с ръководител доц. д-р Антоанета Русинова-Христова, спечели конкурс и е финансиран по линия на Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси” Компонент 1 Без граници, в колаборация с партньори от Институт по философия и психология, Румънска академия на науките, Букурещ; вторият “**ЕТНИЧЕСКА ТОЛЕРАНТНОСТ В БИЗНЕС СРЕДА: НАГЛАСИ НА РАБОТОДАТЕЛИТЕ И ОТНОШЕНИЕ НА БЪЛГАРИ, ТУРЦИ, РОМИ КЪМ ТРУДА И ПРОФЕСИОНАЛНАТА РЕАЛИЗАЦИЯ”,** с ръководител гл. ас. д-р Ергюл Таир Реджеб, подаден в НАЦИОНАЛЕН КОНКУРС „МЛАДИ УЧЕНИ – 2011 г.”, Фонд „Научни Изследвания” – МОМН, подготвен от млади учени в департамента- гл.асистент д-р Надя Матеева, асист.Диляна Велева, докторант Есма Риза успешно беше спечелен и вече е финансиран с първи транш от ФНИ; В мащабен проект и неговата подготовка („Алгоритъм за локализация на случайни обекти и събития”), в задача «Човешкият фактор при предсказване, оценка и ограничаване на негативните ефекти на случайни събития с висок риск») участва доц.Румяна Божинова-Проектът кандидатства в конкурс за финансиране по програма

„Сътрудничество” на 7ма рамкова програма на ЕС –и са включени 28 страни, като от българска страна участват учени от БАН, МГУ, ВТУ, и НБУ. Разработен проект относно адаптацията на бежанци не беше одобрен от Агенцията за бежанци; в процес на разработка е и проект по линия на българо-швейцарска програма за финансиране; беше спечелен и конкурса на ФНИ за научна периодика от сп. Психологически изследвания, което получи и финансиране.

В областта на демографията са събрани и систематизирани данни за български програми и проекти по стареенето на населението и бе извършена обмяна на знания и научни резултати между изследователите по проект „Европейско изследователско пространство по стареенето (ERA AGE–2)” за общоевропейските и специфичните проблеми на източноевропейските страни в тази област. Бяха разпространени излезлият от печат сборник с материали от Втория национален форум на изследователите по стареенето на населението, посветен на националната консултация по бъдещите приоритети на изследванията до 2020 г. (София, 20.04.2010 г.), и Бюлетинът за работата на Втората лятна школа за млади изследователи в областта на стареенето (Варна, септември 2010 г.), съдържащ научните доклади на българските и чуждите специалисти и обобщение на проведените дискусии от работните групи. Бе осигурено участие на 2-ма български млади изследователи (1 докторант и 1 постдокторант) в Третата лятна школа за млади лидери по стареенето (Испания, септември 2011 г.).

В рамките на проект „Подготовка и развитие на млади изследователи в областта на демографията” през 2011 г. бяха предоставени стипендии на шестимата докторанти от целевата група за осъществяване на научни цели и задачи, свързани с работата им по дисертационните им трудове. Бе закупена чуждестранна научна литература по демография и бе финансирана работата на един млад учен за проучване, каталогизиране и частично дигитализиране на първична демографска информация от държавните архиви на гр. Варна, Добрич, Русе и София. Бе осигурено участието на 1 докторант в Международната конференция на високо равнище „Активно стареене и солидарност между поколенията” (Брюксел, 29.04.2011 г.) и на 2 докторанти в научната конференция с международно участие „Взаимодействието теория – практика: ключови

проблеми и решения“ (Бургас, 24-25.06.2011 г.).

Много широко е участието на учените от Института в медийни изяви с цел както популяризиране на психологическото познание сред широката публика така и в отговор на всекидневни актуални проблеми около насилието в обществото, възпитанието на подрастващото поколение, стреса в професионалния и личен живот, и др. Подписан е и договор между ИИНЧ и предаването “Хрътките”, в което ежеседмично участват психолози от звеното, за да коментират казуси, засягащи значими проблеми на човешките отношения или конкретни случаи, които получават решение пред масовата телевизионна аудитория. Това допринася за засилване приложността на научното познание в областта на психологията, и конкретно за повишаване информираността и намаляване на стреса у хората. Учените от департамента са търсени всекидневно от различни медии и организации за компетентно мнение, консултация, рецензия и т.н. С цел разпространение на демографски знания и получените научни резултати от проведени демографски изследвания не само сред научната общност, но и сред по-широката общественост през 2011 г. Департамент „Демография” проведе 3 специализирани пресконференции. На пресконференцията „Здравен статус и достъп на ромите до здравеопазване” (6.04.2011 г.) бяха представени резултатите от завършилия през 2010 г. едноименен проект със сравнителен анализ за България и 6 европейски страни. На 7.12.2011 г. бе проведена пресконференция на тема „История и култура на ромите”, на която бяха представени резултатите от едноименния проект със Столична община. Пресконференцията на тема „Демографските проблеми през погледа на изследователите” (16.12.2011 г.) обхващаше публично представяне на резултатите от 4 завършени и публикувани като монографии изследвания в областта на раждаемостта в България, демографското възпроизводство в европейските страни, предлагането на работна сила в България и измерването на здравето, както и резултатите от завършващия проект за подготовка на млади изследователи по демография. Бяха организирани и масмедийни участия за популяризиране на целите и дейностите по включване на България в европейското изследователско поле в областта на стареенето на населението и постигнатото взаимодействие между държавни институции, обществени организации, изследователи и експерти (проект ERA AGE – 2).

По 5-те проекта с външно финансиране (ERA AGE – 2, FUTURAGE, REDUPRE, R.E.D.-Rrom и „Подготовка и развитие на млади изследователи в областта на демографията”) са разработени и функционират успешно отделни Интернет-страници. С цел популяризиране и разпространение на извършваните дейности и получените резултати по тези проекти през 2011 г. Департамент „Демография” издаде 6 постера и 2 брошури, които бяха разпространени сред представители на научните звена и държавните институции, работещи по проблеми в съответната област. През 2011 г. бяха създадени контакти и бе започнато активно взаимодействие с потребители на научни продукти в областта на стареенето – държавни институции, неправителствени организации и лица от различни среди на третата възраст (FUTURAGE).

През изминалата година като естествено развитие на познанието и с оглед научната и обществена потребност от приложност на психологическото знание учени разработиха немалко сериозни методи, които биха могли да се използват както от изследователи, така и в различни организации за диагностика и съставяне на програми за действие в различни сфери на социалните отношения и поведение. Това са методите на доц. Щетински Многодименсионален личностен въпросник за оценка и подбор на персонал, Копенхагенски психосоциален въпросник и Рейтингова скала за.междуличностните отношения и професионалната компетентност на д-р Калчева. Развитието на диагностични методики и на трейнинг програми е предпоставка за възможност да се подпомага практиката, бизнеса, обществото. Небходимо е обаче осигуряване на база и ресурси /каквито сега липсват/, поне помещения, в които да могат да се реализират психологически консултации и обучения перманентно. Това би реализирало по-конкретно мисията и приоритетите на звеното и на академията и би съответствало на съвременните условия в други европейски научни институции

1.5. Полза/ефект за обществото от извършваните дейности по точка 1.4.

При анализа на съответствията между приоритетите и целите на звеното, на БАН бе позчертана значимостта на демографското и на психологическото познание

за съвременните социални отношения, за развитието на населението и човека Проектите и дейностите по тяхното реализиране наред със собствените си научни цели, безспорно са подчинени на интересите и ползата за обществото, независимо дали става дума за проблемите за раждаемост, развитие на възпроизводството, за стареенето на населението или за личностното развитие, междуетническите взаимоотношения, психичното благополучие или конфликтите в личната и професионалната сфера.

През изминалата година продължи сътрудничеството на Института с Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционни въпроси към МС (НССЕИВ), Работната група за изготвяне на Национална стратегия за интеграция на ромите в българското общество 2012-2020 г., чийто член бе доц. И. Томова.

През 2011 г. продължи сътрудничеството и с МТСП. В работата на Работната група по проблеми на стареенето към МТСП участваха доц. Г. Михова и доц. И. Томова от департамент „Демография". Доц. И. Томова бе избрана за оценител на проекти по етнически и демографски въпроси към МТСП. Продължава сътрудничеството и с Икономическия и социален съвет към МС на Р България, НОИ, НСИ и УНСС. То се изразява в съвместно участие в научни прояви и обмен на информация.

ИИНЧ е в трайно сътрудничество с редица университети и практическо участие при създаване на учебни програми, чиито психологически магистърски и бакалавърски програми включват нашите учени със собствени техни оригинални програми по психология – в Благоевградски у-тет, в Пловдивски, Софийски, Бургаски, НБУ и др.

В Междуведомствената работна група по демографските въпроси към МТСП; в Национален съвет за сътрудничество по етническите и интеграционни въпроси, в Националната комисия по Europsy сертификат по социална психология към Дружеството на психолозите в България Институтът сътрудничи чрез участието на директора -доц Христова, а в консултативния съвет към направление „Човек и общество" участват трима хабилитирани учени от звеното.

Освен в образованието сътрудничество се развива и по други линии. Организирано е обучение от доц Елиана Пенчева за развитие на практически умения за справяне със стреса по проект „Изграждане на институционален капацитет на МТСП” , участие и обучение на социални работници и учители по Програма за превенция и контрол на ХИВ/СПИН, финансирана от Глобалния фонд за борба със СПИН, туберкулоза и малария. Компонент 7 “Превенция на ХИВ сред млади хора във и извън училище” Сътрудничество се развива и с Администрацията на район „Средец” относно „Конструктивно разрешаване на конфликти”, както и периодичното подпомагане на педагози в практиката– доц. Пенчева участва в Семинар на тема „Професионалният стрес при учителите. Техники за овладяване и контрол на стреса" в 85 СОУ „Отец Паисий” . Тя участва и в програмната акредитация на степента доктор при НБУ.

Развитието на психологическото познание и изграждането на голям брой оригинални методики и адаптирането на чужди, използвани на световно равнище тестове, въпросници, и др., позволява да се осъществят връзките с обществото конкретно и пряко. Няма съвременна институция, организация, училище, семейство, за които да не е съществено изграждането на умения да управляват конфликтите си, да хармонизират взаимоотношенията, както и да намират баланс между професионален и семеен живот, да подбират подходящия персонал, организациите да задържат ценните кадри в структурите си, училището да създаде мотивация за високи постижения у децата и юношите, отделният човек да съумява да се справи с депресията си, да се редуцират агресивността и насилието, широко разпространени, вкл. и на медийно равнище. Всички тези ефекти се съдържат във възможностите на създаваното познание и на създаваните и адаптирани методики в сферата на психологията. Небходима е обаче далеч по-развита база, апаратура, физическо пространство и по-разширен щат, който да реализира развиваното знание. Въпреки трудностите, ниския бюджет учените прилагат познанията си в практиката поради поканите от страна на различни организации, а и от отделни граждани. От университети изпращат своите студенти, докторанти, за да бъдат консултирани от учените в ИИНЧ, в т.ч. да бъдат ръководени в дипломните им работи. Трейнинг сесии провеждат със служещите в организации с оглед придобиване на различни социални умения, мотивация за трудова дейност, редуциране на стрес и депресия и т.н.

Многобройните, всекидневни медийни изяви на учени от звеното, както и при значими събития, казуси, вкл. политически избори, кампании, социални конфликти гарантират широк отзвук и популяризиране на практическите възможности на демографията и психологията за обществото и за отделния човек.

1.6.Взаимоотношения с институции

Взаимоотношенията с институциите до голяма степен отразяват ефекта и ползата, която е отчитана за обществото от научноизследователската и учебната дейност на Института. /вж параграф 1.5/

Дългогодишни са сътрудничествата с немалък брой университети в страната – Софийски университет, Нов Български университете, Университет за национално и световно стопанство, Югозападен университет, Благоевград, Пловдивски университет, Военна академия, Бургаски университет. Учените от звеното подготвят собствени оригинални учебни програми и множество курсове, които четат на студентите от тези учебни заведения в много бакалавърски и магистърски програми. Освен това те са и научни ръководители на дипломанти от тези университети /вж приложение/

Продължава сътрудничеството чрез съвместно участие в научни прояви и обмен на информация на Института с Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционни въпроси към МС (НССЕИВ), с Министерство на труда и социалната политика, с Икономическия и социален съвет към МС на Р България, НОИ, НСИ и УНСС.

ИИНЧ сътрудничи и с Междуведомствената работна група по демографските въпроси към МТСП, Национален съвет за сътрудничество по етническите и интеграционни въпроси, в Националната комисия по Europsy сертификат по психология към Дружеството на психолозите в България. В консултативния съвет към направление „Човек и общество" участват трима хабилитирани учени от звеното.

1.7.Общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата

1.7.1.Практически дейности, свързани с работата на национални правителствени и държавни институции, индустрията, национални културни институции и др.

С насоченост към социалната практика ИИНЧ организира и проведе Четвъртата национална школа за докторанти и млади изследователи в областта на социалните науки "*Социалните науки в подкрепа на практиката*" (12 и 13 май 2011 г.). Участие взеха 35 изследователя от различни институти на БАН, университети и организации от София и страната – психолози, демографи, журналисти, социални работници, философи и представители на други социални науки. Дискутираните теми са с акцент върху възможностите за прилагане на научните резултати в практиката и достигането до максимален брой представители на обществеността.

Учените от ИИНЧ бяха активно включени и в проведената Десета юбилейна международна конференция."Приложна психология и социална практика" при ВСУ "Черноризец Храбър" (24-26 юни).

ИИНЧ беше съорганизатор на VI Национален конгрес по психология (София, 18-20. XI 2011). От особено значение беше представянето на учените в областта на психология на личността, социална психология и методология и методика на психологичното измерване. Институтът бе организатор на 3 кръгли маси, фокусирани върху актуални проблеми на психологичната практика и на негативните влияния на фактори на социалната среда върху психиката и поведението.

И в областта на демографията бяха проведени три научни семинара в София в рамките на проект „Европейска пътна карта на изследванията по стареенето на населението (FUTURAGE)": „Доходи и бедност на възрастните хора в България", проведен на 9.06.2011 г.; „Дългосрочните грижи за възрастните хора в България", 27.09.2011 г. и „Териториална мобилност на възрастните хора в България", 20.12.2011 г. На тях бяха представени резултатите от извършени емпирични изследвания по актуални проблеми на възрастните хора – доходи и бедност, заетост, здравно състояние, социални грижи, околна среда – социална и домашна и др. В семинарите взеха участие учени от различни научни институции

и университети, специалисти и експерти от министерства, държавни ведомства и НПО, работещи по проблемите на стареенето на населението и последиците от него.

През изминалата година продължиха редовните и системни контакти на звеното с МТСП и Националния съвет за сътрудничество по етническите въпроси към МС (НССЕИВ). Предоставени са на тези институции сборниците с материали от научните форуми, а учени от изразяват експертни становища относно отчета за изпълнението на Стратегията за демографско развитие на България до 2020 г. На НССЕИВ бяха предоставени Експертиза „Актуално състояние на ромската общност", която бе включена в Националната стратегия за интегриране на ромите в българското общество; Експертиза за Проекта за План за действие към Национална стратегия за интегриране на ромите в българското общество; консултации за актуализиране на НПД по Десетилетието на ромското включване и други материали. Департамент „Демография" редовно кани представители на МТСП и Националния съвет и те вземат участие в организираните от него научни прояви.

През 2011 г. успешно е продължено сътрудничеството с УНИЦЕФ. Предоставена е Експертиза за причините за изоставяне на деца и настаняването им в институция за деца в България (доц. И. Томова). Същевременно е извършена валидизация на български стандарти за ранно детско развитие и учене като е проектирано национално представително изследване на деца от 0 до36 месеца, ревизия на стандартите и индикатори по възрасти и създаване на стратегии, стимулиращи детското развитие. Както стандартите, така и стратегиите ще бъдат използвани от широк кръг специалисти, работещи в областта на ранното детство. Проблемите на ранното детство и възможността да се осъществи научно обоснована психологична консултация върху проблемите в този възрастов период, при формиране на социални политики са дискутирани от гл. ас. д-р Мария Трифонова на конференцията на УНИЦЕФ (национална конференция «Да пораснем заедно. Ранно детско развитие и здраве» - 1-2.06.2011 г.) Под ръководство на д-р Трифонова стартира пилотно изследване във възрастов период 0-36 месеца.

Във връзка с подпомагане на Регионалния инспекторат по образование за работа с деца със специални образователни нужди в съответни програми са

осъществени нервнопсихологични изследвания, включващи: 1) диагностика и консултативна дейност, 2) изработване на индивидуални корективни програми и 3) проследяване.

1.4. Проекти, свързани с общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата и обществото, финансирани от национални институции (без ФНИ), програми, националната индустрия и пр.

През 2011 г. В ИИНЧ е осъществена дейност по линия на два проекта, финансирани от национални институции, програми и националната индустрия (без Фонд „Научни изследвания”):

- Проект на тема „История и култура на ромите”, който е като част от международния проект R.E.D.-Rrom. Проектът се финансира от Столична община, програма „Култура” (№ РД-56-556/01.06.2011). В рамките на проекта бе извършено проучвателна работа върху всекидневния живот в различни ромски субгрупи, празниците и ритуалите им; ромския приказен и песенен фолклор; работа в архив, превод и анализ на архивни материали; проучване на ромската поезия и журналистика и др. Бяха събрани ромски песни и наблюдение на ромски традиционни и културни събития от Кюстендил. Бе организирана фотоизложба за ромското всекидневие в БАН съвместно с ромската младежка организация „Арете” – април 2011 г. В проекта участват 3 учени, от които 2 млади изследователи.
- Проектът „Издаване на три специални броя на сп. „Население”, посветени на историята, културата и интеграцията на ромите” е финансиран от Институт „Отворено общество” (Д № 53 от 20.05.2011 г.). Този проект е съ-финансиращ проект към международния проект R.E.D.-Rrom. Подготвени са 12 авторски текста за специалните издания на сп. „Население”, посветени на историята и културата на ромите (един брой – на български език и два – на английски език). Завършено е рецензирането на статиите и студиите, научната и стилова редакция на текстовете, преводът и редакцията на 7 текста на английски език и 2 на български език, proof-reading на два от

преводите от англоезични специалисти и коректурата на българските текстове. В проекта участват 4 учени, от които 2 млади изследователи.

2. РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНАТА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2011 Г.

2.1. Научно постижение

„Въведение в историческата демография на българските земи през Възраждането" (ръководител проф. д.и.н. Щ. Щерионов)

Първо по рода си в България изследване, в което се създава цялостна представа и се извеждат закономерностите и особеностите на демографското развитие на населението, обитаващо български земи през XVIII – XIX в. (проект „Въведение в историческата демография на българските земи през Възраждането" с ръководител проф. д.и.н. Щ. Щерионов). Установени са същността и основните тенденции в динамиката на осъществяващите се сред проучваното население демографски процеси и е разкрита спецификата в характерните за изследваното население демографски структури. Получените резултати показват, че наред с констатираните по българските земи през XVIII в. и XIX в. стопански, обществено-политически и социални промени, настъпват съществени изменения в демографското поведение на обитаващото ги население. Тяхното симбиозно участие в този процес оформя облика на Българското Възраждане – период на преход към нова, по-висша форма на обществено-икономическо развитие.

2.2. Научно-приложно постижение

"Личностни детерминанти на благополучие и психично здраве" (Ръководител: гл.ас.д-р Ергюл Таир)

Проведено е изследване върху 460 работещи лица (учители, лекари, социални работници, администрация и др) на възраст от 20 до 67 г. Установи се, че предоставянето на контрол в работата и подкрепящият организационен климат в

най-голяма степен благоприятстват професионалния ентусиазъм и удовлетвореността от работата на служителите. От личностните особености главно невротизмът има известно влияние за повишаване депресивните преживявания в работата.

С по-ниски показатели е психичното здраве при учители, в сравнение с медицински работници, като първите имат и най-силно усещане за професионално изтощение и неудовлетвореност от работата. Административните служители демонстрират най-високи нива на психично здраве, т.е. имат позитивни емоции от работата и се възприемат като професионално компетентни.

Значимост за науката: резултатите допълват научното познание за факторите, които оказват влияние върху благополучието и психичното здраве. Значимост за обществото: резултатите показват, че управлението на емоциите на служителите е важен елемент, който допринася за ефективността на организацията и интервенциите трябва да са насочени предимно към промяна на работната среда чрез предоставяне на по-голям контрол в работата на служителите и подкрепящ климат (позитивна комуникация, конструктивна обратна връзка и др.).

3. МЕЖДУНАРОДНО НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

3.1. В рамките на договори и спогодби на ниво Академия

Няма

3.2. В рамките на договори и спогодби на институтско ниво

Институтът за изследване на населението и човека развива непрекъснато и прогресивно своята дейност в областта на международното сътрудничество както по линия на текущи научни международни проекти, проекти, финансирани чрез Рамковите програми на ЕК и др., така и по отношение на подготовка и/или начало на нови международни проекти. Общо разработвани са 8 проекта, като 3 са приключени 2011 или началото на тази година. Продължава участието на българския екип от 5 изследователи с ръководител доц д-р Зографова в интегрирания проект “Разнообразие и Европейската публична сфера. Към гражданска Европа /Евросфера/, финансиран по 6 РП, чийто срок след преговори

с ЕК е удължен до август 2012, а учените от Департамент “Психология” са включени да работят по анализите на проекта с няколко партньора от европейски институти. По проекта са публикувани в реферирани онлайн издания 3 публикациии и са представени за печат за международни издания с импакт фактор две публикации.

Посветени на високо актуалните проблеми на акултурацията, идентичността и благополучието са международните проекти, които от българска страна ръководи гл асист. Ергюл Таир - Идентичност, акултурация и психологическо благополучие при малцинствените групи на български граждани от турски произход, българо-мохамедани и холандски граждани с турски произход в сътрудничество с Университетът в Тилбург, Холандия, което продължава и през 2012 — направена е една публикация, съвместно с холандските учени, и проектът “Ценности и благополучие” е разработен и завършен 2011 г. в сътрудничество с Университетът в Хелзинки, Финландия- публикувани са две статии и монография, а проектът Информираност и междукултурни различия на нагласите към актуални обществени проблеми, с ръководител от българска страна на доц. Румяна Божинова е в сътрудничество с Университетът в Щат Охайо, САЩ и продължава и през тази година – публикувана е една статия, съвместно с американски учен. Очертавашите се проблемни линии ясно показват актуалността и значимостта на разработваната тематика около междуетнически междукултурни отношения, нагласи, особености при сравнителни анализи и пр. Интегративните процеси, протичащи в ЕС и другаде поставят сложни задачи пред социалните науки, и изследванията са с определено и все по-често научно-приложен характер – това позволява на редица институции, ЕК, други органи на ЕС, както и широката общественост да ползват пряко резултатите от финансираните изследвания. Тази тенденция на тясна и приложна обвързаност на проекти и сътрудничества е налице и в работата на департамент „Демография”. През изминалата година учени от департамента продължиха работата си по 3 текущи международни проекта – проектите ERA-AGE-2 (Европейско изследователско пространство по стареенето на населението) и FUTURAGE (Европейска пътна карта на изследванията по стареенето (2010-2025 г.), които са финансирани по 7-ма РП на ЕК. Двата проекта са с координатор

университетът в Шефийлд, Обединено кралство. Ръководител на двата екипа, които се състоят съответно от 7 и 4 участника, е доц. д-р Г. Михова. Срокът на изпълнение на ERA-AGE-2 изтича на април, 2012 г., а на FUTURAGE завърши на 01.09.2011 г. В рамките на и на двата проекта са реализирани общо 10 публикации. Проектът R.E.D. Rrom (Възстановяване на европейските измерения на ромския език и култура) е съ-финансиран от Европейската комисия, бюджетна субсидия, Изпълнителна агенция „Аудиовизуално образование и култура", Столична програма „Култура" и Институт „Отворено общество". Ръководител на екипа по проекта, който се състои от 7 изследователи, е доц. д-р И. Томова. Приети за печат са 20 публикации (два извънредни броя на сп. „Население" на български и английски език). Проектът е текущ и срокът му на изпълнение е 01.08.2014 г.

Започна работа и по проект REDUPRE („Идентифициране и редуциране на предразсъдъците като източник на конфликт между роми и останалото население – сравнение на случаите на България, Италия, Румъния и Словения"). От 01.01.2011 г. Департамент „Демография" е член на проекта, който ще се разработва в течение на 2 години. Екипът по проекта е от 7 участника с ръководител доц. д-р И. Томова. Проекътът е съ-финансиран от Европейска комисия, Изпълнителна агенция „Правосъдие", бюджетна субсидия, Столична програма „Култура" и Институт „Отворено общество". Изнесен е доклад за демографските особености и социалното положение на българските роми (март 2011, Марибор, Словения).

Израз на оживените международни връзки и научна съвместна дейност са участията на около една трета от учените в Института в 11 международни научни мрежи. Командировки в чужбина за участие в научни прояви, конференции, работни срещи за работа по проекти, семинари са реализирани 13 на брой, като активността на доц. Томова е най-висока – 6 от участията са нейни. Същевременно участия с доклади на научни форуми звеното отчита 27 на брой, от които в чужбина 5.

Избрани три международни проекти с резултатите от 2011г.:

3.2.1. Diversity and the European Public Sphere. Towards a Citizens' Europe /Разнообразие и Европейската публична сфера. Към гражданска Европа/ Финансиран проект по линия на 6РП на Европейската комисия, (срок 2007-август, 2012), ръководител на българския екип е доц. д-р Й. Зографова

1. Формирани са профили чрез клъстерен и йерархичен за 16 европейски страни и Турция по отношение на медийна артикулация в Европейската публична сфера. При стари страни членки на ЕС се очертава по-често дискутирана темата за Лисабонския договор, а в новите страни членки -България и Естония -по-рядко е отразявана и темата за Лисабонски договор, и темата на Конструиране на Европа, а повече интерес е демонстриран към ЕС институциите. В не-членки като Норвегия медиите се интересуват повече от Лисабонския договор, а в Турция - от евроразширяването.

2. На основа на метаанализ на данни за 16 европейски страни и Турция от Евробарометър, са доказани влиянията на гражданската активност върху нагласите към политиката на ЕС. Както националност, така и политическа ориентация влияят съществено върху нагласи и очаквания от политиката на ЕС. Доказано е влиянието на информираността за различни инициативи като напр. Гражданската европейска инициатива върху положителни нагласи за политиката на ЕС. Същевременно резултатите сочат, че намалява значението на социално-политически, на неформални граждански асоциации в гражданското съзнание и поведение. Предложени са и важни изводи за разширяване на комуникативните практики на ЕК сред гражданите от всички европейски страни, както и относно развитието на европейска идентичност.

3.2.2.REDUPRE (проект REDUPRE "Идентифициране и редуциране на предразсъдъците като източник на конфликт между роми и останалото население – сравнение на случаите на България, Италия, Румъния и Словения" с ръководител доц. И. Томова). Разработена е значителна част от методиката за сравнително изследване в четири европейски страни по проблема за

предразсъдъците като източник на конфликти в тях Съставени са 6 от 8-те въпросника за качественото изследване и един въпросник за представителното изследване в посочените страни, включени в проекта. Подготвен е национален анализ за ролята на предразсъдъците и стереотипите спрямо ромите за по-ниския им социален статус и за социалното им изключване; за факторите и механизмите на социалното им изключване; за дейността на българските правозащитни институции и организации за ограничаване на дискриминацията срещу тях. Проектът е представен пред научната и ромската общност на изложба, посветена на Международния ден на ромите 8 април и на пресконференция през декември 2011 Част от националния анализ за ромите в България бе представен пред работната група по изработването на Национална стратегия за интеграция на ромите в българското общество и е включена като основен текст в сборника с работни материали („Актуално състояние на ромската общност"). Части от този текст са включени като раздел в Стратегията.

3.2.3. „Идентичност, акултурация и психологическо благополучие при малцинствените групи на български граждани от турски произход, българо-мохамедани и холандски граждани с турски произход". Финансиран от Департамент по кроскултурна психология, Университет в Тилбург, Холандия ръководител от балгарска страна гл.асист. д-р Ергюл Таир

През тази година е осъществен вторият етап от лонгитудното проучване на 767 юноши, от които 305 с българско етническо съзнание, 279 от турски произход и 183 българо-мохамедани. Юношите от малцинството приписват по-голямо значение на етническата си идентичност в сравнение с тези от мнозинството. Юношите от турски произход в по-голяма степен са ангажирани с религиозната си идентичност, докато българо-мохамедани не представят съществени различия в религиозната си идентичност в сравнение с българските и турските юноши. За благополучието на юноши от мнозинството и за българо-мохамедани българската, семейната и религиозната идентичност благоприятстват психологичното благополучие, а за младежи с турски произход - процесът на идентификация със семейството и религията.

Получените резултатите свидетелстват, че въпреки религиозните различия при юношите с български и българо-мохамедански произход идентификацията със

семейството е важна .за благополучието им. Юношите с турски произход поддържат в съзнанието си по-силно идентификацията със собствената си етническа група, отколкото с мнозинството, но включват в съзнанието си и двете идентичностти. За субективното им благополучие и на трите групи имат значение семейният и религиозният контекст, които са ключови за изграждането на идентичността на юношите.

4. Участие в подготовката на специалисти

Ролята на учените от звеното в образователната система на страната расте с всяка изминала година. И през 2011 активността в лекционната дейност се е увеличила, а и все по-често се включват млади учени в преподаване в университети. Общо 14 учени преподават в 7 ВУ в страната и имат 1343 часа лекции, 5 учени водят и 60 маса упражнения в различни висши учебни заведения. При сравнение с преподавателската активност през 2010 се наблюдава нарастване на броя часове От една страна това се дължи на навлизане на по-млади учени в този род дейност, на нарастване авторитета на учените от звеното и поканите, които получават от университети, но от друга страна, фактор е и твръде ниското заплашане на труда на учения в БАН

Обучаваните докторанти в Института са 17 но брой, като при департамент „Демография" 5 хабилитирани лица са били научни ръководители на 8 докторанти. Научно ръководство осъществяваха проф. Щ. Щерионов –1 редовен докторант, проф. М. Сугарева – 2 докторанти (1 редовен докторант и 1 на самостоятелна подготовка), доц. К. Борисова – 1 редовен докторант, доц. Т. Коцева – 1 редовен докторант, проф. П. Найденова – 3 докторанти (1 редовен и 2 новозачислени на самостоятелна подготовка). Един докторант е с научен ръководител доц. З. Тонева. При департамент „Психология" 7 хабилитирани учени ръководят 12 докторанти, като от тях доц. Байчинска – един редовен, доц Русинова – двама на свободна докторантура, един задочен, един редовен доц. Зографова – един редовен и един от САЩ на дистанционно обучение, доц. Божинова – двама на свободна докторантура, доц. Пенчева – един редовен, доц. Бакрачева – един редовен докторант, двама учени водят 3 следдипломни квалификации, трима учени от секция "Социална, трудова и организационна психология" са подготвили 60 специалисти.

4. ИНОВАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО И АНАЛИЗ НА НЕЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ

4.1. Осъществяване на съвместна иновационна дейност с външни организации и партньори

Значимостта на научинте постижения по двете направления – психология и демография е пряко признавана чрез използването на експертното мнение и консултативна дейност на учените за външни организации които са насочени към внасяне на иновативността в своята дейност и вземане на решения.

През 2011 г. 8 учени от Департамент „Демография" са участвали като експерти в работата на 13 съвети, комисии и други експертни органи, външни за БАН. В тях са предоставени общо 22 писмени материала (концепции, становища, експертни оценки и рецензии). Експертната дейност се е осъществявала в Националния съвет за сътрудничество по етническите въпроси към МС, Работната група към МТСП по проблеми на стареенето, Работна група на Съвета на Европа по международния проект на Съвета на Европа и Европейския Парламент на тема „Човешките права на хората, изпитващи бедност", Съюза на учените в България, Българската музейна камара, Международната комисия по морска история, EHPS (European Health Psychology Society) и други.

Рецензенти на научна продукция през изминалата година са 4 хабилитирани учени от Департамент „Демография" – проф. Щ. Щерионов, доц. И. Томова, доц. Т. Коцева и доц. К. Борисова.

За Департамент „Психология" 14 учени са участвали в различна форма на експертна дейност. Хабилитирани учени от департамента участваха като рецензенти и като членове в научин журита по присъждане на научни степени и длъжности в общо 8 журита. Предоставили са 30 писмени рецензии, становища, експертизи. Членове са на 15 институции като експерти и консултанти.- Българско дружество по физиологични науки, Комисия за обкествени и хуманитарни науки при ФНИ, Консултативен комитет "Човек и общество", Национален съвет за сътрудничество по етническите и интеграционни въпроси, Междуведомствена работна група по демографски въпроси към МТСП, Организационен комитет на Националния конгрес по психология, Оперативна програма към ЕСФ, Комисия за обучителна програма за юнгиански психотераревти, Дневен център "Инициатива за здраве", Асоциация "Родители" и др.

4.2. Извършен трансфер на технологии по договор с фирми

Реализирана е продажба на книжки от двете списания на ИИНЧ на стойност 104.00 лв.

Проведено е обучение на представители от фирма “Тренинг мениджмънт” на стойност 3135.00 лв.

5. СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО

5.1. Осъществяване на съвместна стопанска дейност с външни организации и партньори (не научна дейност на звеното)

Няма

5.2. Отдаване под наем на помещения и материална база

Няма

6. КРАТЪК АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВО СЪСТОЯНИЕ ПРЕЗ 2011 Г.

През изминалата година институтът е получил средства от бюджетна субсидия в размер на 516800 лв. От тях за заплати и осигурителни вноски към са изплатени 434876 лв.,за обезщетения по КТ-8185 лв.,за процедури за защити на научни журита и др. възнаграждения-29639лв.,за стипендии-44100лв.или общ размер на разходите от субсидия-516800лв. Всички останали разходи-за консумативи за сградата,за материали,външни услуги и др.са поети със собствени средства на института или по проектите, съобразно утвърдените план –сметки от всеки ръководител.Тази тенденция-за покриване на всички разходи за издръжка от собствени средства се запазва и за следващата година,което се отразява много неблагоприятно на цялостната научно-изследователска дейност.

Общият размер на приходите от собствени средства за периода е 65570лв. Те представляват постъпления по проект ”ЕРАЕЙДЖ” – 24634 лв., финансиран от ЕК по Седма рамкова програма на ЕС, по пр.,по проект със СО по програма”Култура”- “Европейски измерения на ромския език и култура”-7350лв. по проект с Институт”Отворено общество”-10883лв.,по проект”Редюпре”-10717лв.от такси на свободни и редовни докторанти -13230 лв., от МС-999лв., от обучения на фирмени служители по психологически методики-3135лв, приходи от такси за провеждане на Школа за млади изследователи в областта на обществените науки-1135лв. от продажба на списания -412 лв.Получените трансфери от МОН-за два проекта са 24663 лв.Всички разходи са извършвани при строг режим на икономии, при спазване на нормативните актове и действуващото законодателство.

Институтът има спечелен проект по ОП ”Развитие на човешките ресурси” по схема “Подкрепа на докторанти,постдокторанти и млади учени в областта на демографията”.,по който са постъпили 14262 лв. и които са похарчени съгласно бюджета на проекта.

7. ИЗДАТЕЛСКА И ИНФОРМАЦИОННА ДЕЙНОСТ, ПРЕПОРЪКИ

Публикационната активност е най-важният индикатор за качеството, разпространението и очакваните ефекти от научно-изследователската дейност на учения. През 2011 година общият брой на научни публикации на учените от Институт за изследване на населението и човека е 123, от които 8 монографии, 6 статии в реферирани и индексирани издания, 109 в нереферирани издания. На английски език са публикувани 25 статии. Приети за печат са 37 статии и една монография. На основата на отчетените проекти и планови теми и на базата на статистиката от публикационната дейност на се вижда, че се публикуват голям брой сериозни научни публикации и че нараства броят на монографичните трудове. Немалък брой са и публикациите на английски език, но под желания брой са публикации в реферирани и общо в международни издания. Необходимо е да се засили активността в тази посока като се използват възможностите и на нови списания, публикувани онлайн, които се реферират от чужди автори и влизат в Мрежата доста по-бързо, отколкото в печатните издания.

ИИНЧ ИЗДАВА ДВЕ НАУЧНИ СПИСАНИЯ В ДВЕТЕ ОСНОВНИ ОБЛАСТИ НА НЕГОВАТА НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ – ПСИХОЛОГИЯ И ДЕМОГРАФИЯ. СП. ПСИХОЛОГИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И СП. НАСЕЛЕНИЕ .

Списание “Психологични изследвания” (ISSN 1311-4700) е първото академично психологично списание в България. То осигурява навременното публикуване на научните резултати на учените от Института и на други учени от страната и чужбина. В условията на криза и при твърде ограничен бюджет Институтът издава списанието, въпреки известно закъснение при публикацията на някои от книжките. Като един отворен научен психологически форум за изследователите и особено за докторантите и младите учени особено важно е да бъде подкрепяна издателската дейност на звеното. От печат са излезли 5 книжки през 2011 г. /вж. Табл.1/

Таблица 1. Публикации в сп. “Психологични изследвания”.

Книжки	Вътрешни автори	Външни автори	Автори от чужбина	Вътрешен рецензент	Външен рецензент	На български език	На английски език
2/2009 г.	14	11	-	20	6	26	-
3/2009 г.	2	8	2 от САЩ и Испания	6	1	5	2
1/2010 г.	6	7	-	7	-	7	-
2/2010 г.	13	12	-	11	6	17	1
1/2011 г.	8	4	1 от Люблянски университет	10	3	10	2
ОБЩО:	43	42	3	54	16	65	5

В кн. 2/2009 г. са публикувани доклади от проведената кръгла маса на тема: ,,Психологичните измерения на социалната криза в България”, които коментират актуалните за съвременното българско общество проблеми и предлагат решения за ситуации, в които очевидно е необходима психологическа помощ и подкрепа.

Кн.2/2010 г. е посветена на проведената кръгла маса на тема: ,,Психологичното благополучие на българина”. През 2011 г. за втори път списанието спечели конкурс "Научна периодика" към Фонд "Научни изследвания" към Министерството на образованието и науката
на стойност 3307 лв.

Списание Население е единственото академично списание с демографска насоченост в нашата страна. Тематичният обхват на списание „Население” осигурява реализацията на комплексен подход при представяне на демографското развитие. Публикуват се материали, отнасящи се до развитието и възпроизводството на населението. Представят се демографските процеси и структури, демографското поведение на индивидите и подгрупите от населението. Публикуват се проучвания за населението, свързани с влиянието на икономически, социални, медицински, психологически, исторически и др. фактори. По тази причина списание „Население” е поле на изява на автори от различни научни области, чиито изследвания са свързани с демографски проблеми. Излезли са от печат през 2011 г. 2 книжки /вж. Табл 2/

Таблица 2. Публикации в сп. Население

Книжка	Автори от ИИНЧ	Външни автори	Език
3-4/2010	2	12	
1-2/2011	7	3, – един от Великобритания	1 – англ. е з.
ОБЩО	9	15	1

. През 2011 г. в базата данни на библиотеката са качени 6 книжки. Спечелен е проект „Издаване на три специални броя на сп. „Население”, посветени на историята, културата и интеграцията на ромите”, финансиран от Институт „Отворено общество”. Подаденият проект за допълнително финансиране на една книжка на списанието на английски език през 2012 към ФНИ не бе одобрен.

И ДВЕТЕ СПИСАНИЯ СА ВКЛЮЧЕНИ В БАЗАТА ДАННИ НА *Central and Eastern European Online Library* /Централно-Източноевропейска онлайн библиотека/. И за двете списания “Население” и “Психологически изследвания” започна подготовката за участие в Проект ,,Наука и бизнес” за индексиране на научните издания в България.

Броят на публикациите в реферирани издания продължава да е много малък – 6, при това липсват такива в списания с импакт фактор. Очевидно публикационната активност на учените пред индексирани списания е недостатъчно висока, но важен фактор е и обстоятелството, че у нас няма подобни издания - с импакт-фактор на български език по демографска и психологическа проблематика. Положителен факт е, че нараства броят на публикувани монографии 8 (от които 7 излезли от печат и 1 приета за печат). Немалко са и публикуваните статии и доклади на английски език – 19 бр, което от една страна е добрият ефект от по-голямото участие в международни проекти и по тяхна линия участия в международни конференции. Всичко това улеснява разпространението на получените научни резултати и в чужбина.

Информационна дейност на ИИНЧ до голяма степен се съсредоточава и в дейността на библиотеката на Института. Освен това чрез достъп от страницата на ЦБ на БАН до международни информационни системи възможностите за бързо получаване на необходимата актуална информация се разширяват. Напредва, макар и не с очакваните темпове изграждането на нов сайт на Института. Забавянето е свързано главно с минималните финансови възможности за назначаване на специалист, който да поддържа офис техниката, както и да довърши конструирането на сайта.

През 2011 г. фондът на библиотеката достигна общо 5705 тома. От тях книги са 2833 т., а периодични издания на списания и поредици са 2822 т.,като на електронен носител са 42 т. Изданията на български език са 2401 т., а на чужди езици – 3304 тома.

Организирана е тематична изложба и се поддържат различни видове каталози. Научните планови проекти, дисертации и автореферати, депозирани през 2011 г. се съхраняват в библиотеката и са каталогизирани в електронен вид. През отчетния период в библиотеката продължи комплектуването на фонда и библиотечно-библиографското обслужване на читателите По проект „Подготовка и развитие на млади изследователи в областта на демографията”, са закупени 50 книги за 2442.42 лв. Продължи изработването на тримесечен информационен бюлетин за новопостъпили библиотечни документи. Поддържа се постоянна изложба за новите постъпления в библиотеката и е актуализирана информацията за Справочника на БАН на български и английски езици за 2011 г.

В заключение, на основата на разнообразната и много наситена в рамките на една година научноизследователска дейност може да се приеме, че обединеният Институт за изследване на населението и човека се развива с добри темпове в трудни условия на криза и силно редуциран бюджет. До голяма степен активното участие на много от учените в проекти осигурява финансови средства за съществуването на Института. В тази посока има какво още да бъде постигнато по отношение на по-широко включване на всички учени от звеното, но е очевидно, че екипността при работа се увеличава, при това значимо. Положителен тенденция е, че във всеки проект участват млади учени и докторанти, а това е особено ярко изразено в спечеления младежки проект пред ФНИ. Публикационната активност в международни списания се увеличава по-бавно и е необходима истинска мобилизация на силите на всички учени, за да успеят да публикуват и навън. Друг силно положителен факт и тенденция е, че се насърчава кариерното развитие на младите учени, като и през 2011 е хабилитиран млад учен – Елица Димитрова, а е и открита процедура за хабилитация на друг млад учен Ергюл Таир. И в двата случая хабилитирането е свързано с много висока активност за иницииране и участие в международни проекти, за публикационна активност, изразена и в монографии. Всички тези постижения доказват определено, че на Института му е необходимо разширяване на щатния състав, разширяване на материално-техническата база и финансиране в чувствително по-висока степен, тъй като в момента много от задачите и функциите, които поемат учените, не са възнаграждавани. Потребността от демографско и психологическо познание и неговото внедряване е доказана потребност, но за нейното реализиране е необходим достоен професионално-организационен контекст.

Научен секретар:

Доц. д-р Йоланда Зографова